

Alkotmánybíróság

1015 Budapest

Donáti u. 35-45.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/ 0 1 7 7 7 - 3 / 2020
Érkezett:	2020 NOV 27.
Példány:	1 Kezelőiroda:
Melléklet:	0 db

Alulírott, **P/1. számú** mellékletben feltüntetett Indítványozók képviselőjében eljárva (ügyvédi meghatalmazások **P/3. szám** alatt csatolva) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy **állapítsa meg**, hogy a Színház-és Filmművészetért Alapítványról, a Színház- és Filmművészeti Egyetem részére történő vagyonjuttatásról szóló 2020. évi LXXII. törvény (a továbbiakban: SZFEtv.) **ellentétes** az Alaptörvény B. Cikkének (1) bekezdésével (*jogbiztonság elvéből fakadó kellő felkészülési idő követelménye és jogalkotói hatalommal való visszaélés tilalma*), IX. Cikk (1) bekezdésével (*véleménynyilvánítás szabadsága*), X. Cikkével (*tanszabadság és egyetemi autonómia elve*), XV. Cikk (2) bekezdésével (*diszkrimináció tilalma*), és a **határozat kihirdetése utáni 90 nappal pro futuro semmisítse azt meg.**

Indítványom alátámasztásául az alábbiakat adom elő.

I. Az indítványozói jogosultság és a befogadhatóság

1. Az Indítványt az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján terjesztem elő, amely szerint az érintett személy az Alkotmánybíróság eljárását akkor kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.

- *Indítványozói jogosultság*

2. Az Alkotmánybíróság a személyes érintettséggel kapcsolatos gyakorlatát a következőképpen foglalta össze. „Az Alkotmánybíróságnak különös figyelmet kell fordítania a kivételesség feltételének megállapíthatóságára, mert ez a panaszfajta nem válhat popularis actio-vá (a közvetlen érintettséget mellőző, jogalkalmazás eredményeként bekövetkező jogsérelem nélküli eredményes indítvánnyá). Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének egyaránt elsődleges célja [...] az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvoslása. [...] a panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség, nevezetesen az, hogy a panaszos által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, s ennek következtében a panaszos alapjogai sérülnek. (33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [61]-[62], [66])” (3367/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [13], [15]).

3. Tehát “[a] kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változatától” (3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]). A kivételes alkotmányjogi panasz kapcsán az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint **az érintettségnek személyesnek, közvetlennek és aktuálisnak kell**

lennie (3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27], 3120/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [55]).

4. Az Indítványozók a Színház- és Filmművészeti Egyetem (SZFE) oktatói és hallgatói. A támadott jogi szabályozás alapjaiban alakítja át az SZFE működési modelljét, az Indítványozókat tehát személyesen, közvetlenül és aktuálisan érinti. Az Indítványozók rövid bemutatását és az Indítványozói jogosultságot igazoló iratokat – a Színház- és Filmművészeti Egyetem Honlapján megtalálható oktatói adatbázisból letöltve (<https://szfe.hu/oktato-kereso/>) a **P/2. számú** melléklet tartalmazza. A hallgatók esetében csatolom a hallgatói jogviszony igazolást. Ezen dokumentumok szintén a **P/2. számú** mellékletben találhatók.

5. Több oktató felmondott az SZFE-n az SZFEtv. elfogadása és az új kuratórium kinevezése okán. Esetükben is minden további nélkül megállapítható az indítványozói érintettség, hiszen oktatói státuszukat kényszerűségből, a rájuk oktrojált, egyetemi autonómiához való jogukat sértő jogszabály elfogadása miatt kellett megszüntetniük. Ezen körülményt külön jelzem a **P/2. számú mellékletben**.

6. A személyes érintettség kapcsán végezetül hangsúlyozom, hogy sem az Alaptörvény, sem az Abtv. nem zárja ki, hogy az indítványozók teljes jogszabályokat megtámadjanak, amennyiben a jogszabály egésze érinti őket, alapvető jogaik élvezetében sérelmet okozva. A t. Alkotmánybíróság ugyan a 3049/2013. (II. 28.) AB határozatban (mely a – többek között – a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamaráról szóló 2012. év CXXVI. törvény egészét támadta) azt mondta ki, hogy az ezen ügyben megtámadott jogszabály heterogén szabályokat tartalmaz, és az indítványozó nem specifikálta, hogy pontosan mely szabályokat tart sérelmesnek, ezért a törvény egésze tekintetében nem volt megállapítható az érintettsége.

7. Jelen eset viszont teljes mértékben eltér a fenti esettől. Az SZFEtv – ellentétben az Agárkamaraival törvénnyel – egy rövid jogszabály, mindösszesen 9 paragrafust tartalmaz. Miként az a következőkben bemutatásra kerül, az SZFEtv. egésze sérti az indítványozók alapvető jogait. Indítványozók kérelme ezért az, hogy a törvény egészét semmisítse meg a t. Alkotmánybíróság.

8. A teljesesség kedvéért a konkrét jogszabályhelyekre lebontva a személyes érintettség a következőképpen alakul. Az egyetemi autonómiát „közvetlenül” sértik az SZFEtv. következő szakaszai: 1. §, 2. § (1) bekezdés, 3. §, és a még nem hatályos 8. § és 9. §. A kellő felkészülési

idő követelményét sérti a 6. § (1)-(2) bekezdése. A diszkriminációttilalom kapcsán nem értelmezhetők az egyes paragrafusok külön – a törvény megalkotása, mint olyan diszkriminálja az érintetteket, így itt a törvény egésze, az összes paragrafus kapcsán minősülnek érintettnek az Indítványozók. A jogállamiságból fakadó joggal való visszaélés tilalmára is ugyanaz vonatkozik, mint a diszkrimináció-tilalomra – a törvény megalkotása, mint olyan sérti ezt az elvet, így az összes paragrafus vonatkozik rá.

9. Az SZFEtv. 9 § paragrafusából az összes érintett tehát, de még az egyetemi autonómiához való jog és érint önmagában 6 §-t. Amennyiben a tisztelt Alkotmánybíróság csak a nevesített szakaszokat semmisítené meg, úgy a jogszabályból csak egy működésképtelen torzó maradna. Az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságoknak, így a t. Alkotmánybíróságnak is, a józan ész elvét figyelembe véve kell ítélnie. Ennek alapján a törvény egészére meg kell állapítania az Indítványozók személyes érintettségét.

10. Amennyiben a t. Alkotmánybíróság erre valamilyen okból nem látna lehetőséget, úgy másodlagosan kérem, hogy az előbbieken felsoroltak szerint az alábbiakban részletesen kifejtett érveket az egyes konkrét jogszabályhelyek tekintetében mint önálló érveket is vegye figyelembe.

- *Egyéb befogadhatósági kritériumoknak való megfelelés*

11. Az Abtv. 30. § (4) bekezdése az indítvány előterjesztésére határidőt állapít meg. Eszerint az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybíróság eljárása megindítása az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznegyven napon belül lehetséges. Az SZFEtv. 2020. július 8-án (bizonyos szakaszai 2020. szeptember 1-jén) lépett hatályba, az alkotmányjogi panaszt tehát a határidőn belül nyújtom be.

12. A kérdéses jogszabályhely Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság mindeddig sem alkotmányjogi panasz, sem bírói kezdeményezés alapján nem hozott döntést, így az Abtv. 31. §-ában foglalt korlátozás sem képezi a panasz előterjesztésének akadályát.

13. Jelen beadvány egyértelműen az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést feszeget. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak egyértelműen

állást kell foglalnia a jelen ügyben megtámadotthoz hasonló, az egyetemi autonómiát a magyar jogállamiság történetében egyedülálló módon korlátozó, diszkriminatív jogszabály alkotmányosságát illetően. A kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségét az ügy körül kialakult, szintén példa nélküli tiltakozási hullám is jól mutatja.

14. Az Abtv. 52. § (5) bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz eljárásokban az indítványozónak nyilatkoznia kell adatai kezelését illetően. Az Abtv. 57. § (1a) bekezdése és 68. §-a alapján az Indítványozók **többsége** hozzájárul ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság az indítványt teljes egészében nyilvánosságra hozza. Kérem egyúttal, hogy az Indítványozók nevén és az SZFE honlapján elérhető szakmai önéletrajzikon kívül más személyes adatot ne hozzanak nyilvánosságra.

15. A személyes adatai nyilvánosságra hozatalához **hozzá nem járuló indítványozók listáját külön nevesítve P/4. szám alatt csatolom.**

16. Indítványozom, hogy a beadványt a t. Alkotmánybíróság soron kívül tárgyalja, tekintettel az ügy kiemelkedő alkotmányjogi jelentőségére és a közéletben kiváltott rendkívül nagy érdeklődésre.

II. Az SZFEtv. Alaptörvény-ellenes volta

A Tények

19. A Színház-és Filmművészeti Egyetem autonómiájának megszüntetése egy hosszabb folyamat volt, melyet részletesen ismertet az Egyetem ebben a tárgyban kiadott hírlevél sorozata (P/5. szám alatt csatolva). Ennek részletes ismertetésétől a beadvány főszövegében eltekintek, de kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy azt tekintse a beadvány integráns részének. A jelen beadvány szempontjából a leglényegesebb közelmúltbeli események a következők voltak.

20. Az érintettek – azaz az egyetemi polgárok - tiltakozása ellenére az Országgyűlés 2020. július 3-án fogadta el a Színház- és Filmművészetért Alapítványról, a Színház- és Filmművészetért Alapítvány és a Színház- és Filmművészeti Egyetem részére történő vagyonyjuttatásról szóló 2020. évi LXXII. törvényt, ami 2020. július 8-án lépett hatályba. Az SZFEtv. hatálybaléptető rendelkezései szerint a hatálybalépés napján csak az Alapítvány létrehozására vonatkozó szabályok léptek hatályba, 2020. szeptember 1-jén lépett hatályba az a rendelkezés, amely alapján az Egyetem feletti fenntartói jogokat át kell adni az Alapítványnak (SZFEtv. 3. § (1) bekezdés).

21. Az SZFEtv. főbb rendelkezései a következők. Az Egyetem egy alapítvány fennhatósága alá kerül, melynek fő feladata az „alapítói, fenntartói jogok gyakorlása”, melynek érdekében **kezeli az Egyetem vagyonát is** (SZFEtv. 2. § (1) bekezdés, 3. § (1) bekezdés). Az alapítvány felett az alapítói jogokat az innovációért és technológiáért felelős **miniszter gyakorolja** (SZFEtv 1. § (2)-(3) bekezdés). Az alapítvány **kuratóriumát a miniszter nevezi ki**, abba az Egyetemnek **semmilyen formális beleszólási joga nincsen** (SZFEtv. 1. § (4) bekezdés).

22. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium felkérte az Egyetemet a szükséges dokumentumok megalkotására, így az Egyetem 2020. augusztus 12-én elkészítette az alapítványi működéshez szükséges alapító okiratot, valamint elfogadta új szervezeti és működési szabályzatát, egyeztetve az Oktatási Hivatallal. Az Egyetem ezen iratokat a minisztérium részére elküldte, a szervezeti és működési szabályzatát és mellékleteit elfogadta, az alapító okiratot pedig elfogadásra javasolta. Azonban a szenátus által alkotott

dokumentumok teljes negligálásával az Alapítvány 2020. augusztus 27-én az Egyetemnek előzetes egyeztetés nélkül külön fogalmazott, előre megírt, és augusztus 24-én a kuratórium elnöke által aláírt fenntartói alapító okiratot, valamint szervezeti és működési szabályzatot, amit fenntartói hatáskörbe vont és egyoldalúan készített el. Ezek az Egyetemre oktrojált okiratok alapjaiban sértik az Egyetem önállóságát, a szenátus jogkörének szinte teljes elvonását jelentik. Ennek igazolására **P/6. számon** csatolom az Egyetem alapító okiratának és SZMSZ-ének olyan szövegösszehasonlított változatát, amely megmutatja, hogy az Alapítvány elvonja az egyetemi önállóság gyakorlásához szükséges valamennyi lényeges jogkört (erre a kérdésre részletesen később visszatérek).

23. A kérelmezők 2020. augusztus 27-ét követően az egyetemi vezetőségtől és a sajtóból értesültek az egyetemi autonómiát sértő alapítványi határozatokról. Sem az Oktatási Hivatalnál (amely a fenntartóváltás nyilvántartásba vételére irányuló eljárást lefolytatta), sem a Fővárosi Törvényszéknél iratbetekintés során fellelhető iratok között nem szerepelnek a Kuratórium azon határozatai, amelyekkel elfogadta az Egyetem Alapító Okiratát, Szervezeti és Működési Szabályzatát.

24. A fenntartóváltás a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 117/C. §-a alapján az Nftv. I. mellékletének módosításának hatálybalépésével 2020. szeptember 1-jén hatályosult.

25. Az Alapítvány a bejegyzést követően, 2020. szeptember 15-én kiadta az Egyetem újabb (általa másodszor módosított) Szervezeti és Működési Szabályzatát, az SZMSZ2-öt, ami az eddigiek megtartása mellett, az egyetemi autonómiát sértő újabb rendelkezéseket is tartalmaz. Ezen módosítással a **fenntartó kuratórium felhatalmazta magát, hogy munkáltatóként, pályázat nélkül nevezhesse ki a rektorhelyetteseket, továbbá ezeket a rektorhelyetteseket – a szenátus egyetértése és pályázat nélkül, legfeljebb egy év időtartamra – az intézetvezetői feladatkörrel is felruházhassa.** A módosítás alapján a rektorhelyetteseket az egyetem szakmai munkájának ismerete, korábbi munkaviszony és osztályvezetői tapasztalat nélkül is kinevezheti a fenntartó. Mindez kicsivel később meg is történt, a kuratórium kinevezett két rektorhelyestest.

26. Az egyetemi autonómiát sértő alapítványi határozatokra és működésre válaszul, egyet nem értésük kifejezéséeként a szenátus tagjai és – a kancellárt kivéve – az egyetemi vezetők (beleértve [REDACTED] rektorhelyestest is) lemondtak vezetői megbízásaikról, a hallgatók

pedig tiltakozásuk jeléül 2020. szeptember 1-vel elfoglalták az Egyetemet. Az egyetem oktatóinak jelentős része sztrájkot hirdetett.

27. Az Alapítvány számos jogkört magához vont, és ezzel súlyosan megsértette az egyetemi autonómiát. Az Alapítvány által jogszerűtlenül elfogadott alapítói okirat és SZMSZ1 a fenntartói hatáskörök bővítését és az egyetemi önállóság csorbítását célozza, különösen az alábbiakban kiemelt példák szerint.

- **Az Alapítvány fogadja el az Egyetem költségvetését, éves beszámolóját, közhasznúsági beszámolóját és vagyongazdálkodási tervét** (fenntartói alapító okirat II.2.3. pont).
- Az Alapítvány dönt a gazdasági társaság alapításáról, abban való részesedésszerzésről (fenntartói alapító okirat II.2.4. pont).
- **Az Alapítvány fogadja el az Egyetem SZMSZ-ét** (fenntartói alapító okirat II.2.5. pont).
- **Az Alapítvány fogadja el az Egyetem Intézményfejlesztési tervét** (fenntartói alapító okirat II.2.2. pont),
- **Az Alapítvány írja ki és bírálja el a rektori pályázatot**, ennek során csupán ki kell kérni a korábban döntéshozó Szenátus véleményét, de az az Alapítványt semmilyen formában nem köti, és munkaköri leírását is az Alapítvány adja ki (fenntartói alapító okirat II.2.6. pont),
- az **intézetvezetőket** – ugyan pályázat alapján és a Szenátus véleményének a mérlegelésével – de **a rektor immár az Alapítvány egyetértésével bízza meg** [fenntartói SZMSZ1, SZMSZ2 18. § (3) bekezdés],
- az osztályvezető tanárokat az Alapítvány által jóváhagyott nemzetközi pályázat alapján a rektor a Szenátus megkérdezése nélkül az Alapítvány egyetértésével bízza meg [fenntartói SZMSZ1, SZMSZ2 4. § (5) bekezdés],
- a **Szenátus hatásköréből általában is az Alapítvány hatáskörébe kerül az intézmény vezetőinek a kiválasztása** [fenntartói SZMSZ1, SZMSZ2 6. § (2) bekezdés e) pont],
- a Szenátus hatásköréből az **Alapítvány hatáskörébe kerül az egyetemi szervezetrendszer meghatározásán túlmenően a speciális stúdiók és műhelyek**

létesítése és megszüntetése, elnevezésének megváltoztatása is [jelenleg hatályos SZMSZ1, SZMSZ2 12. § (6) bekezdésének elhagyása],

- a Szenátusnak és a rektornak a gazdálkodást, szervezetet vagy működést érintő kérdésben esetlegesen megmaradó döntési jogköreit csak az Alapítvány által kinevezett kancellár egyetértésével gyakorolhatják [fenntartói SZMSZ1, SZMSZ2 20. § (2) bekezdés k) pontja],
- ehhez szorosan kapcsolódik, hogy **a Szenátus és szervei által kötött minden gazdasági vonzatú megállapodáshoz immár a rektor és a kancellár aláírásán, illetve a gazdasági vezető ellenjegyzésén túlmenően még az Alapítvány jóváhagyása is szükséges, amely napi szintű működési problémákat okozhat** [fenntartói SZMSZ1, SZMSZ2 9. § (8) bekezdés],
- a Művészeti Menedzsment Igazgatóság vezetőjét továbbra is a kancellár nevezi ki, de immár az Alapítvány egyetértésével, a képzési vezető kinevezése továbbra is a rektor önálló hatásköre marad [fenntartói SZMSZ1, SZMSZ2 35. § (3) bekezdés].

28. A Fenntartó által 2020. szeptember 15-én elfogadott SZMSZ2 újabb rendelkezésekkel avatkozik az Egyetem szervezeti autonómiájába, és szabályoz oktatási, munkaszervezési és szervezeti kérdéseket, így különösen:

- megváltoztatja az **általános rektorhelyettes megbízásának rendjét, a szenátus véleményének kikérésére vonatkozó szabályokat, az általános rektorhelyettes feletti munkáltatói jogokat – az Nftv. rendelkezéseivel ellentételesen – magához vonja** [SZMSZ2 15. § (2) bekezdés],
- megváltoztatja az oktatási rektorhelyettes megbízásának rendjét, a szenátus véleményének kikérésére vonatkozó szabályokat, az oktatási rektorhelyettes feletti munkáltatói jogokat – az Nftv. rendelkezéseivel ellentételesen – magához vonja [SZMSZ2 16. § (2) bekezdés],
- az intézetvezetői feladatokat átmeneti időre a rektor vagy a rektorhelyettes is elláthatja [SZMSZ2 18. § (2) bekezdés],
- **megszünteti a szenátus véleményezési jogát a Doktori Iskola vezetőjének kinevezése során** [SZMSZ2. 19. § (2) bekezdés].

29. Az Alapítvány kuratóriumának elnöke formális úton már megkísérelt beavatkozni az Egyetemen folyó oktatásba akkor, amikor minden jogszabályi alap nélkül számon kérte a

rektori feladatokat ellátó általános rektorhelyettesen a tanévkezdés napjának kijelölését, amit az Egyetem megválaszolt, majd azt – szintén bármilyen jogszabályi alap nélkül – a kuratórium elnöke nem fogadott el; ez a kérdés oktatási kérdésként nyilvánvalóan nem tartozik a hatáskörébe.

30. 2020. október 1. napjával az Alapítvány újra módosította az Egyetem SZMSZ-ét, ami az egyetemi autonómia további csorbítását eredményezi. Példaként kiemelhető az egyetemi kommunikációs terület megszüntetése és a kancellária alá rendelése: kancellári engedélyt kell kérnie a jelenlegi (volt) kommunikációs vezetőnek mindenre, tehát a belső és külső kommunikáció az akadémiai oldal számára erősen korlátozott, cenzúrázott lett.

31. Az egyetemi polgárságot számos támadás érte vélt politikai-ideológiai hovatartozásuk miatt mind állami szereplők, mind Vidnyánszky Attila, a kuratórium elnöke részéről. A főbb megnyilvánulások a következők voltak.

32. *„Van néhány tucat harcos, igazából Lenin-fiúk vagy Szamuely-katona”* (az egyetemi hallgatóságot minősítette így Vidnyánszky Attila) <https://444.hu/2020/09/14/vidnyanszky-ha-a-mostani-vezetes-nem-kepes-arra-hogy-elinditsa-az-oktatast-akkor-mi-elinditjuk>

33. *„Azt szeretnénk, ha történnének lényegi átalakulások az egyetemen”* *„Amikor tanítunk, akarva-akaratlanul – inkább akarva – értékrendet adunk át. Amikor kötelező olvasmányt vagy színdarabot választunk, szöveget adunk fel beszédvizsgára, vagy a rendező hallgatóknak témát ajánlunk, mindig értékátadásról van szó, s ez így van rendjén.”* *„Az utolsó tanár, aki a Színművészetin felvállaltan keresztény, konzervatív értékrend mentén gondolkodott, [REDACTED] [REDACTED] volt. Meg kell nézni, mikor rúgták ki. Több mint egy évtizede.”* *„Nézze, a mi szakmánkban nem volt rendszerváltás. Most történik. Ilyen egyszerű a dolog.”*https://mandiner.hu/cikk/20200905_mi_lesz_veled_szfe_vidnyanszky_attila_a_mandinernek_elokeszulet_holnapra

34. Vidnyánszky Attila az ATV-nek nyilatkozta, hogy [REDACTED] vezetőjének nem tudja elmagyarázni, hogy mik azok a fogalmak, mint nemzet vagy kereszténység. <https://www.youtube.com/watch?v=fRauotq6PIE>

35. *„Nem hittem, hogy idáig jut a szakma. A színész- és rendező-, illetve filmes képzéshez már a rendszerváltáskor hozzá kellett volna nyúlni. A dolog mindig ideológiai alapon történt, a főiskola nagyon fontos intézménye volt a kommunista rezsimnek is.”* *„Nagyon komoly*

nemzetközi háttérhatalom és hálózat szervezkedik, egy liberális kör. A szakma tele van történetekkel, hogyan lehetetlenítettek el embereket."

<https://24.hu/kultura/2020/08/13/vidnyanszky-attila-szfe-jordan-acher-hegedus-d/>

36. *„Nekünk abban van az igazságunk lényege, hogy egy végtelenül zárt rendszeren akartunk változtatni.” „Én azt kérdezem, hogy a Színművészeti hány vizsgát szentelt Trianonnak a századik évforduló esztendejében? Hány fesztivált szerveztek a leszakított területeken lévő színiskolások részvételével is?”*https://nepszava.hu/3091364_vidnyanszky-annyi-a-felelossegem-hogy-meg-mertem-lepni-azt-amit-eddig-senki

37. *„Félelmetes erők. Rá kell nézni, ez egy hadsereg, amely az interneten leledzik, ez egy nemzetközi csapat. Színházi kollégáim jeleznek külföldről, hogy már megkapták az információt. Természetesen egy bizonyos forrásból kapják meg. Egyszerűen fájdalmas”- válaszolta Vidnyánszky, aki szerint a diákok vagy „nem látják, vagy nem akarják látni, hogy eszközként vannak felhasználva”. „Régóta nem az egyetemről van szó, hanem kormánybuktatási álmok kapcsán szövetkeznek megint csak ugyanazok az erők”* <https://444.hu/2020/09/04/vidnyanszky-az-szfe-atalakitasa-ellen-tiltakozok-egy-hadsereg-egy-nemzetkozi-csapat>

38. *„A képzés tartalmi részét tekintve azt sem titkolom, hogy olyan fogalmaknak is előtérbe kell majd kerülniük, mint például a szolgálat. Hogy a hallgatók tudják, hogy azt a közösséget, amely lehetőséget biztosít majd a művészetük kibontakoztatására, most pedig arra, hogy tanulhassanak, szolgálniuk kell – nagy alázattal és tisztelettel, vidéken és a fővárosban. Tudniuk kell, hogy azt a csodálatos kincset, ami felhalmozódott, gazdagítaniuk és továbbadniuk kell. Büszkén arra, hogy magyarok, művésznövendékként ennek a kultúrának a gyermekei.” „Az elkövetkező években kiépül egy másikfajta képzési rendszer, így nem egy-, hanem többféle képzési metodika szerint, különböző oktatókkal valósul majd meg a képzés”* <https://www.origo.hu/itthon/20200911-vidnyanszky-attila-ez-egy-politikai-jatszma-ahol-az-iranyitoknak-nem-szomit-a-hallgatok-jovoje.html>

39. *„Ezt válaszoltam a [REDACTED] gazgatójának is, amikor értesített, hogy lemondják a MITEM-en való szereplést. Az kezdettől fogva világos volt, hogy mást gondolunk a bevándorlásról, a nyitott társadalomról, a sajtószabadságról, de mindannyian úgy véltük, hogy kellenek olyan platformok, ahol képesek vagyunk ütköztetni a véleményünket”*

46. Gondoskodni kellett továbbá: az egyetem, mint költségvetési szerv kivezetéséről a MÁK rendszeréből (ajánlatok bekérése és szerződések megkötése kereskedelmi bankszámla megkötéséről, bérszámfejtési szolgáltatásról, könyvviteli rendszer bevezetéséről, adatállományok átadása a bérszámfejtőknek, közalkalmazottak kijelentése, munkavállalóként bejelentés), az új rendszerek felállításához kapcsolódott munkatársak továbbképzése, gondoskodni kellett arról, hogy ne legyen adatvesztés. Ügyelni kellett arra, hogy a tanulmányi rendszer módosítása a magánegyetemi követelményeknek megfelelően történjen meg.

47. Intézkedni kellett több mint 150 munkaszerződés esetében július 31-ig egy tervezet (ajánlat) és egy átfogó tájékoztató elkészítésétől és az egyetemi dolgozók számára történő átadásáról, majd a beérkező észrevételek kezeléséről és a beérkező kérdések folyamatos megválaszolásáról, és augusztus 31. napjáig egy végleges szerződés, annak 2 melléklete (tájékoztató és nyilatkozat) előállításáról; ehhez közreműködőként igénybe vett az egyetem egy ügyvédi irodát, velük is folyamatos egyeztetés volt a különböző szerződéstípusok, tájékoztatók előkészítéséről, tartottak konzultációs napot, hogy a kollégák feltehessék személyesen is a kérdéseiket. A modellváltással kapcsolatban felmerülő kérdéseket be kellett csatornázni a modellváltásért felelős miniszteri biztosnak.

48. Gondoskodni kellett - a minisztérium felkérésére - az egyetem új alapidokumentumainak (alapító okirat, SZMR, SZMSZ) előkészítéséről, melyet később egyébként semmibe vettek. Az egyetem likvid pénzeszközeit át kellett vezetni minisztériumi számlákra. Gondoskodni kellett a COVID-19 következtében meghosszabbított tanév miatt keletkező számlák kiegyenlítéséről soron kívül, hogy a modellváltás (számlaváltás, adószám váltása) a kifizethetőséget ne gátolja, intézni kellett új adószám igénylését, valamint augusztus 31. napjával érvényes pénzügyi beszámolót, mérleget kellett készíteni. Gondoskodni kellett a szerződő partnerek értesítéséről és kezelni a beérkező kérdéseket, esetleges szerződésmódosítási igényeket. Az egyetemnek juttatandó vagyon átadásáról szóló megállapodás előkészítése, a vagyonelemek felmérése, leltár elkészítése érdekében is számos adminisztratív feladatot kreált.

A Jog

Az Alaptörvény IX. (1) bekezdésének és X. Cikkének (oktatáshoz való jog, tanszabadság és a szólásszabadságból fakadó egyetemi autonómia elve) sérelme (SZFEtv. 1. §, 2. § (1) bekezdés, 3. §, és a még nem hatályos 8. § és 9. §.)

IX. Cikk

(1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

X. Cikk

(1) Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságát, továbbá - a lehető legmagasabb szintű tudás megszerzése érdekében - a tanulás, valamint törvényben meghatározott keretek között a tanítás szabadságát.

(2) Tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak.

(3) Magyarország védi a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia tudományos és művészeti szabadságát. A felsőoktatási intézmények a kutatás és a tanítás tartalmát, módszereit illetően önállóak, szervezeti rendjüket törvény szabályozza. Az állami felsőoktatási intézmények gazdálkodási rendjét törvény keretei között a Kormány határozza meg, gazdálkodásukat a Kormány felügyeli.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata

49. Kiindulásként rögzíteni kell, hogy a t. Alkotmánybíróság kimondta, hogy „Az Alkotmánybíróság az újabb ügyekben vizsgálendő alkotmányjogi kérdések kapcsán **felhasználhatja a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket és alkotmányossági összefüggéseket**, ha az Alaptörvény adott szakaszának az Alkotmánnyal

fennálló **tartalmi egyezése**, az Alaptörvény **egészét** illető **kontextuális egyezősége**, az Alaptörvény **értelmezési szabályainak figyelembevétele és a konkrét ügy alapján a megállapítások alkalmazhatóságának nincs akadálya**, és szükségesnek mutatkozik azoknak a meghozandó döntése indoklásába történő beillesztése.” {13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32]; korábban: 22/2012. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}. Jelen ügyben is indokolt az egyetemi autonómiával kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlat figyelembevétele még akkor is, ha az Alaptörvény vonatkozó szakasza és az Alkotmány 70/F. §-a között szövegszerűen van némi eltérés, mely kérdésre a későbbiekben még visszatérek.

50. Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozta, hogy **vizsgálatának tárgyát a támadott jogszabálynak a ténylegesen és általános jelleggel (az „élő jogban”) megnyilvánuló normatartalma** határozza meg {38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 256, 267.; megerősítve: 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [20]; 25/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [71]}

51. A t. Alkotmánybíróság a művelődéshez (oktatáshoz) való alkotmányos joggal kapcsolatban megállapította: „Az Alkotmány 70/F. §-a szerint az állampolgárok művelődéshez való joga akkor valósul meg a felsőfokú oktatásban, ha az mindenki számára képességei alapján hozzáférhető, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatást kapnak. (...) Az államnak a felsőoktatással kapcsolatos alkotmányos feladata, hogy a tanuláshoz való jog objektív, személyi és tárgyi előfeltételeit megteremtse és azok fejlesztésével e jogot igénye szerint bármely, a felsőfokú oktatásban való részvétel szempontjából megfelelő képességekkel rendelkező állampolgár számára biztosítsa.” (1310/D/1990. AB határozat, ABH 1995, 579, 586.) Majd az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy az Alkotmány 70/F. §-a alapján „az államra sokirányú szabályozási, szervezési és ellátási feladatok hárulnak az állami és a nem állami felsőoktatási intézmények működési feltételeinek kialakításában.” [35/1995. (VI. 2.) AB határozat, ABH 1995, 163, 166.] Más határozatában pedig kiemelte az Alkotmánybíróság, hogy az "oktatáshoz való jog részeként a felsőfokú tanulmányok folytatásához való jog gyakorlása (...) **csak úgy biztosítható, ha az állam megteremti a felsőfokú tanulmányok folytatásának a feltételeit.**" [51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 686.]

52. Az Alkotmánybíróság a tudományos élet szabadságával kapcsolatban az alábbiakat állapította meg: „A tudományos élet szabadságának tiszteletben tartása és támogatása kimondásával, és annak deklarációjával, hogy **tudományos igazságok kérdésében állást**

foglalni csak maga a tudomány lehet kompetens, nemcsak alapvető jogállami és alkotmányos értéket nyilvánít ki, hanem **szubjektív jogként** fogalmazza meg a tudományos alkotás szabadságát, továbbá a tudományos ismeretek megszerzésének - magának a kutatásnak - és tanításának szabadságát, mint az ún. kommunikációs alapjogok egyik aspektusát. A tudományos élet szabadsága tehát **magába foglalja a tudományos kutatáshoz és a tudományos igazságok és ismeretek terjesztéséhez való szabadságjogot**, amely tágabb értelemben a **véleménynyilvánítási szabadsághoz kapcsolódik**, egyúttal tartalmazza az államnak azt a kötelezettségét, hogy tartsa tiszteletben és biztosítsa a tudományos élet teljes függetlenségét, a tudomány tisztaságát, elfogulatlanságát és pártatlanságát. A tudományos élet szabadságához fűződő jog elvileg ugyan mindenkit megillet, a **szabadságjog tényleges jogosultjai azonban csak a tudomány művelői**. Ebben a kérdésben viszont, ti. a **tudományos minőség meghatározásában - a tudomány autonómiája folytán - ugyancsak egyedül a tudomány művelői jogosultak dönteni.**" [34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 182.]

53. A tudományos élet szabadságához fűződő jogok tehát **kifejezetten a felsőoktatási autonómiát megtestesítő személyi körre terjednek ki.** Ezt a megállapítást erősítette meg az Alkotmánybíróság egy későbbi határozatában, melyben kimondta, hogy a „felsőoktatási intézmények **az oktatók, a tudományos kutatók és a hallgatók számára biztosítják az oktatás, a tudományos kutatás, a művészi alkotó tevékenység és a tanulás szabadságát.** (...) Az **autonómia hordozója pedig maga az intézmény, az egyetem**", mely az önkormányzati jogokban részesül, „vele szemben merül fel az az elvárás, hogy a tanszabadság letéteményese legyen, s biztosítékot jelentsen a tudományos kutatás szabadságának érvényesítéséhez is.” (861/B/1996. AB határozat, ABH 1998, 650, 654.)

54. Az Alkotmánybíróság továbbá megállapította, hogy az „önállóság és függetlenség nemcsak a szűk értelemben vett tudományos, oktatási és kutatási tevékenységre terjed ki. A **tudomány autonómiájának biztosítása érdekében a felsőoktatási intézményt szervezetalkítási, működési és gazdálkodási önállóság is megilleti.** (...) A felsőoktatási intézmény, mint minden autonómiával, vagyis önkormányzatisággal rendelkező intézmény, **választott képviseleti szervvel, önkormányzattal kell, hogy rendelkezzen.** Az érintettek joga az autonóm képviseleti szervek megalakítása, s ezek a szervek gyakorolhatják a felsőoktatási intézményt megillető önkormányzati jogköröket. **A felsőoktatási autonómia hordozója, alapja a felsőoktatási intézmény, vagyis az oktatók, a tudományos kutatók és**

a hallgatók közössége. Ezért az oktatók, tudományos kutatók, hallgatók részvételét biztosítani kell az autonóm képviselői szervezetekben és az autonómiából eredő önkormányzati jogosultságok gyakorlásában. Ebbe a **tevékenységbe az oktatókon, tudományos kutatókon és hallgatókon kívül külső szakembereket, az alapító, a fenntartó szervezet képviselőjét is be lehet vonni, de csak a felsőoktatási intézmény autonómiájának biztosítása mellett.**" [41/2005. (X. 27.) AB határozat, ABH 2005, 459, 474-475.]

55. A két vezető határozat az egyetemi autonómia körében a 41/2005. (X. 27.) AB határozat (Abh1.), illetőleg a 39/2006. (IX. 27.) AB határozat (Abh2.), ahol a fenti elvek kimondásra kerültek. Nagyon tanulságos azt is megvizsgálni, hogy a fentiekben bemutatott alkotmányos elveket konkrétan hogyan alkalmazta az Alkotmánybíróság, milyen jogintézményeket talált alkotmányellenesnek.

56. Az Abh1. jelen beadvány szempontjából releváns kérdéskörei a következők voltak. Elsőként az Alkotmánybíróság abban a kérdésben foglalt állást, hogy a megtámadott jogszabály által létrehozott ún. irányító testület alkotmányos-e. Ez az **irányító testület a felsőoktatási intézmény stratégiai döntéshozó és végrehajtást ellenőrző szerve lett volna.** A testületben a **szenátus által delegált tagok a rektorral együtt többségben lettek volna, de az oktatási miniszter delegálta volna a tagok másik felét.** Ugyanakkor a testületre szigorú összeférhetetlenségi szabályok vonatkoztak volna, az **egyetemmel foglalkoztatási vagy hallgatói jogviszonyban álló személy nem lehetett volna tagja.** A tagok számára továbbá **az sem volt előírás, hogy egyáltalán rendelkezzenek felsőfokú végzettséggel.** A tagok továbbá nem is főállásban látták volna el feladatukat. **Az irányító testület gyakorolta volna a rektor felett a munkáltatói jogokat.**

57. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján leszögezte: *„Az irányító testület helyzetét és összetételét tekintve nyilvánvalóan nem a felsőoktatási intézmény önkormányzati szerve. A felsőoktatási intézményektől ily módon idegen irányító testületet nem lehet felhatalmazni a felsőoktatási intézmény autonómiájával védett, az intézményi autonómia hordozói számára biztosított önkormányzati jogosultságok gyakorlására, mert ez az autonómia elvonását jelentené.”*

58. Az Alkotmánybíróság rámutatott továbbá arra, hogy az **irányító testület a kutatási-fejlesztési-innovációs stratégia elfogadásán keresztül jelentősen meghatározza a felsőoktatási intézményben folytatott képzési és kutatási tevékenységet.** Az irányító testület továbbá jogosult lett volna arra is, hogy döntsön a felsőoktatási intézmény „gazdaságtalan

tevékenységének és az ahhoz kapcsolódó szervezetének, szervezeti egységének átalakításáról, megszüntetéséről". Ezzel az **irányító testület alapjaiban meghatározhatja** és szinte teljes egészében a saját maga által megállapított **közvetlen piaci érdekeknek rendelheti alá a tudományos, oktatási és kutatási tevékenységet**, melyek a felsőoktatási intézmény alaptevékenységei.

59. Az Alkotmánybíróság továbbá kimondta, hogy az **irányító testületnek a létrehozása, jogköre és összetétele eleve ellentétes** a tudományos élet szabadságával. Az irányító testületet a tudományos, oktatási és kutatási tevékenységet érintő, alapvető döntések meghozatalára (pl.: az intézmény **fejlesztési tervének az elfogadása, szervezeti tagozódásának** a megállapítása, a **költségvetés** és az annak teljesítésére vonatkozó beszámoló elfogadása, a **rektor megbízására** vonatkozó előterjesztés megtétele stb.) hatalmazza fel. Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy az **irányító testület a felsőoktatási intézménytől idegen, a miniszter által irányított szervezet**, ezért az intézményi autonómia körébe tartozó, a fentiekben ismertetett döntések meghozatalára nem jogosult.

60. A t. Alkotmánybíróság leszögezte továbbá, hogy a **gazdaságos működésre törekvés**, a felsőoktatási intézmény teljesítményelvű értékelése **önmagában nem alkotmányellenes**. A felsőoktatási intézménytől **idegen szervezet azonban a teljesítmény értékelésén keresztül az alapjogokból eredő feladatot ellátó felsőoktatási intézmény önkormányzati jogköreit nem gyakorolhatja**. A teljesítményértékelésnél egyébként sem szabad pusztán hasznossági és célszerűségi szempontokat, bizonytalan és meg nem ismerhető kritériumokat figyelembe venni, mert ez a felsőoktatási autonómia kiüresítését jelenti. Kizárólag az autonómia alanyai gyakorolhatják az intézményi autonómiából származó önkormányzati jogokat. Az egyetemi önkormányzatiság fentiekben bemutatott elvonása az irányító testület által alkotmányellenesnek minősült.

61. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a vizsgált szabályozás alapján a fenntartónak (oktatási miniszter) a felsőoktatási intézmény működtetését, átszervezését, megszüntetését, valamint a felsőoktatási intézménynek nyújtott normatív költségvetési támogatás felfüggesztését érintő diszkrecionális döntési jogköre következtében a **felsőoktatási intézmények léte, működése, szervezete és gazdálkodása a fenntartótól (oktatási miniszter) függ**. A felsőoktatási intézményre vonatkozó **döntési jogkörök ilyen mértékű centralizálása és koncentrációja**, s a fenntartóhoz (oktatási miniszter) telepítése a **felsőoktatási intézmények autonómiájának elvonását jelenti**.

62. A felsőoktatási intézmények léte, szervezeti, működési gazdálkodási önállósága az intézményi autonómiából fakadó alkotmányos követelmény. Ezzel szemben a fenntartónak a szinte korlátlan döntési jogköre a felsőoktatási intézmény megszüntetésére, az intézményi autonómia elvonására ad lehetőséget, mely önmagában ellentétes az Alkotmánnyal. A felsőoktatási intézmények a **fenntartóval szemben kiszolgáltatott, alárendelt helyzetbe kerülnek**. Ez a felsőoktatási intézmények **autonóm működése helyett** a felsőoktatási intézmények működési és **létbizonytalanságát hozza létre**.

63. Az Abh2-ben a t. Alkotmánybíróság az egyetemek mellett létrehozott ún. gazdasági tanácsok alkotmányellenességét mondta ki. Ezek a **gazdasági tanácsok egyetértésével nyújthatta volna be a rektor a szenátus elé a döntési javaslatait**, különböző, az egyetem szempontjából nagy jelentőségű kérdésekben, mint pl. intézményfejlesztési terv, különböző gazdálkodási kérdések, szervezetátalakítás, költségvetés és éves beszámoló.

64. Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a gazdasági tanács a felsőoktatási intézmény véleményező, döntéselőkészítő és a döntések végrehajtásának ellenőrző szerve, melynek létrehozása kötelező a felsőoktatási intézményekben. A **gazdasági tanácsok 7-9 tagból álltak volna, melyben a szenátus által delegált tagok a rektorral együtt többségben lettek volna**. Ennek nagy jelentősége van, mert az Abh2-ben az Alkotmánybíróság **kifejezetten a felsőoktatási intézmény autonóm képviseleti, azaz önkormányzati szervének minősítette a rektort és a szenátust**.

65. Az **Alkotmánybíróság**, dacára annak, hogy az egyetemi autonómia letéteményesei többségben lettek volna a **gazdasági tanácsokban, azok létét alkotmányellenesnek minősítette**. Ennek oka az volt, hogy a gazdasági tanács **mégsem tekinthető a felsőoktatási intézmény autonóm képviseleti szervének, hiszen ebben a testületben az oktatási és kulturális miniszter által delegált tagok is szavazati joggal bírnak**. Ezért a gazdasági tanács a felsőoktatási intézmény autonómiájába tartozó **önkormányzati jogokat nem gyakorolhat**. A felsőoktatási intézmény autonóm képviseleti szervének nem minősülő **gazdasági tanács egyetértési joga azonban megbéníthatja a rektor, vagyis az egyik felsőoktatási önkormányzati szerv kizárólagos kezdeményezési jogát, akár **pusztán gazdaságossági szempontok alapján**, és így a tudományos minőség érvényesülését esetlegesen megakadályozza**. A rektori kezdeményezés megakadályozásán keresztül tehát a gazdasági tanács közvetve ellehetetleníti a szenátus döntéshozatalát is.

66. Az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy a gazdasági tanács számára a **szenátusi döntéshozatal rektori kezdeményezéséhez biztosított előzetes egyetértési jog alkalmas arra, hogy a felsőoktatási önkormányzati szervek működését, az autonóm döntéshozatalt megakadályozza**, ami a felsőoktatási autonómia sérelmét vonja maga után.

Nemzetközi joggyakorlat

67. Mind az Európai Unió Alapjogi Chartája, mind az Emberi Jogok Európai Egyezménye biztosítja az egyetemi autonómiát. Az Európai Unió Bíróságának 2020. október 6-án meghozott, C-68/18. számú ügyben (**CEU ítélet**) a következőképpen foglalta össze a releváns joggyakorlatot. Az EU közösségi jog primátusa és az EU joggal konform jogértelmezés követelménye folytán a CEU ítélet irányadó kell, hogy legyen a t. Alkotmánybíróság gyakorlatára is.

68. A Charta 52. cikkének (3) bekezdése értelmében a Chartában rögzített, és az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezményben (kihirdette: az 1993. évi XXXI. tv., a továbbiakban: **EJEE**) biztosított jogoknak megfelelő jogok tartalmát azonosnak, terjedelmét pedig legalább azonosnak kell tekinteni azokéval, amelyek az említett egyezményben szerepelnek.

69. Kétségtelen, hogy az EJEE szövege nem utal a tudományos élet szabadságára. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatából azonban kitűnik, hogy e szabadság többek között az EJEE 10. cikkében biztosított, a véleménynyilvánítás szabadságához való joghoz kapcsolódik (EJEB, 2014. április 15., Hasan Yazıcı kontra Törökország, CE:ECHR:2014:0415JUD004087707, 55. és 69. §; EJEB, 2014. május 27., Mustafa Erdoğan és társai kontra Törökország, CE:ECHR:2014:0527JUD000034604, 40. és 46. §), amit a Magyarázatok az Alapjogi Chartához című dokumentumban (HL 2007. C 303., 17. o.) szereplő, a Charta 13. cikkéhez fűzött magyarázat is megerősít.

70. E sajátos nézőpontból a tudományos élet szabadságának mind a kutatás, mind pedig az oktatás területén biztosítania kell a véleménynyilvánítás és a cselekvés szabadságát, az információ terjesztésének szabadságát, valamint a kutatás folytatásának, és a tudás és az igazság korlátozás nélküli terjesztésének szabadságát, azzal, hogy **e szabadság nem korlátozódik az akadémiai vagy tudományos kutatásra, hanem magában foglalja az**

egyetemi oktatók azon szabadságát is, hogy szabadon kifejthessék álláspontjukat és véleményüket (EJEB, 2014. május 27., Mustafa Erdoğan és társai kontra Törökország, CE:ECHR:2014:0527JUD000034604, 40. §).

71. Mindemellett, amint arra a főtanácsnok az indítványának 145. és 146. pontjában rámutatott, a „tudományos élet szabadságának” fogalmát **tágabban kell értelmezni**. E tekintetben a Bíróság a tudományos élet szabadsága különböző elemeinek tisztázása érdekében, és annak vizsgálata céljából, hogy a vitatott intézkedések e szabadság korlátozásának minősülnek-e, hasznosnak tartja az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése által 2006. június 30-án elfogadott, „A tanszabadságról és az egyetemi autonómiáról” című 1762 (2006) ajánlásban foglaltakat figyelembe venni, amelyből kitűnik, hogy **a tudományos élet szabadsága intézményi és szervezeti dimenziót is magában foglal**, mivel a valamely **infrastruktúrához való kötődés az oktatási és kutatási tevékenység gyakorlásának egyik lényeges feltétele**. Releváns továbbá az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (Unesco) Általános Konferenciájának 1997. október 21. és november 12. között Párizsban tartott 29. ülésén 1997. november 11-én elfogadott, a felsőoktatásban dolgozó oktatók státuszáról szóló ajánlás 18. pontja is, amely szerint „[a]z autonómia a tudományos élet szabadságának intézményi kifejeződése, és annak szükséges feltétele, hogy az oktatók és a felsőoktatási intézmények el tudják látni feladataikat”. Ezen ajánlás 19. pontja kifejti, hogy „[a] tagállamok feladata megvédeni a felsőoktatási intézmények autonómiáját minden fenyegetéssel szemben, bárhonnan is eredjen az”.

A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre

72. Az SZFEtv. a fenti alkotmányos elvekkel teljességgel szembe megy. A törvény olvasójának az az abszurd érzése támad, hogy a jogalkotó gondosan áttanulmányozta, hogy a fentiekben ismertetett alkotmánybírói gyakorlat alapján milyen elvek érvényesülnek az egyetemi autonómia körében, és ebből fakadóan milyen jogi megoldások nem alkotmányosak – majd pontosan ilyen jogintézményeket hozott létre.

73. Ebben a körben kiindulásként hangsúlyozni kell, hogy a „modellváltással” az SZFE nem vált „magán” egyetemmé. Az SZFE-t – elvileg – működtető alapítványt a Kormány hozza

létre, a kuratóriumát az illetékes miniszter nevezi ki, vagyonáról a Kormány gondoskodik. Ez akkor is így van, ha az alapítói jogok kuratóriumra való átruházhatóságát az SZFEtv. jelenleg még nem hatályos szakaszai majd lehetővé teszik. Egy totális állami kontrollt megvalósító struktúra alkotmányosságáról kell tehát a t. Alkotmánybíróságnak véleményt alkotnia – melyre a válasz – természetesen – nem lehet az, hogy akié a hatalom és pénz, az mindenfajta alkotmányos kontroll nélkül határozhatja meg az egyetemi oktatást és annak szervezeti kereteit. Az egyetemi autonómia a fentebb kifejtett alkotmánybírósági gyakorlat értelmében ezt nem engedi meg.

74. Az egyetemi autonómia letéteményese a kristálytiszta alkotmánybírósági gyakorlat értelmében az Egyetem maga, illetve – csak és kizárólagosan – az Egyetem polgárai: a hallgatók, az oktatók és a kutatók. Az Egyetem választott szervein, azaz önkormányzatán keresztül gyakorolja ezt az autonómiát – melynek konkrét fő szervezeti letéteményese a szenátus és a rektor, pontosabban a szenátusnak és rektornak kellene lennie. Az egyetemi autonómia lényege, hogy **a felsőoktatási intézményt szervezetalkítási, működési és gazdálkodási önállóság is megilleti.**

75. Ehhez képest az SZFEtv. a következő struktúrát hozta létre. Az SZFE felett az alapítói és fenntartói jogokat egy „magán” Alapítvány fogja a továbbiakban gyakorolni, ideértve a vagyongazdálkodást, működési feltételek biztosítását, intézményfejlesztési célok megvalósítását (2. § (1) bekezdés). Az Alapítvány egyébként ténylegesen nem magánalapítvány, hiszen, mint már rámutattam, a miniszter hozza létre, a kuratóriumának tagjait a miniszter nevezi ki és vagyonáról a Kormány gondoskodik. **Az állami kontroll tehát megmarad, pontosabban a jelenlegi rendszerhez képest sokkal szorosabbá válik.**

76. Az Alapítványt az innovációért és technológiáért felelős miniszter alapítja meg, ő gyakorolja az alapítói jogok teljességét (1. § (2)-(3) bekezdés). Az Alapítvány legfőbb szervének, a kuratóriumnak az összes tagját a miniszter nevezi ki, abba az egyetemnek semmilyen beleszólása nincsen (1. § (4) bekezdés). Az SZFEtv. 3. § (1) bekezdése értelmében az SZFE teljes vagyona az Alapítvány vagyonává válik, ideértve rendkívül értékes ingatlanokat is, melyek a 4. § értelmében kerültek az SZFE tulajdonába.

77. A beadvány 20-22. pontjában részletesen bemutatásra került, hogy a fenntartói jogokat gyakorló Alapítvány kuratóriuma az eltelt rövid idő alatt is milyen módon csorbította az SZFE autonómiáját, melynek letéteményesei az alkotmánybírósági esetjog alapján az indítványozók.

Ahogy a fentiekben utaltam rá, az Alkotmánybíróság nem pusztán a törvény betűjét nézi álláspontja kialakításakor, hanem az „élő jog” teóriáját alkalmazva azt vizsgálja, hogy a jogszabály hogyan valósult meg a gyakorlatban. Az SZFEtv. alapján a kuratórium számos, az egyetemi autonómiát csorbító lépést tett. Az kiemelten hangsúlyozandó, hogy jelen **alkotmányjogi panasznak nem önmagában tárgya a következőkben bemutatásra kerülő egyes egyedi intézkedések alkotmányossága.** Ezen – alaptörvénybe ütköző – intézkedések **jelei és bizonyítékai az őket lehetővé tevő SZFEtv. alaptörvény ellenességének.** Jelen beadványt, sem annak valamely részét nem lehet tehát úgy értelmezni, hogy az esetlegesen egyes intézkedések megsemmisítésére irányul, ez teljességgel ellentétes lenne az Indítványozók szándékával.

78. Ezek a jogkorlátozó intézkedések a következők: **Alapítvány fogadja el az Egyetem költségvetését, éves beszámolóját, közhasznúsági beszámolóját és vagyongazdálkodási tervét,** az Alapítvány dönt a gazdasági társaság alapításáról, abban való részesedésszerzésről, **az Alapítvány fogadja el az Egyetem SZMSZ-ét, az Alapítvány fogadja el az Egyetem Intézményfejlesztési tervét, az Alapítvány írja ki és bírálja el a rektori pályázatot, az intézetvezetőket** – ugyan pályázat alapján és a Szenátus véleményének a mérlegelésével – **de a rektor immár az Alapítvány egyetértésével bízza meg,** az osztályvezető tanárokat az Alapítvány által jóváhagyott nemzetközi pályázat alapján a rektor a Szenátus megkérdezése nélkül a rektor az **Alapítvány egyetértésével bízza meg,** a Szenátus hatásköréből általában **is az Alapítvány hatáskörébe kerül az intézmény vezetőinek a kiválasztása,** a Szenátus hatásköréből **az Alapítvány hatáskörébe kerül az egyetemi szervezetrendszer meghatározásán túlmenően a speciális stúdiók és műhelyek létesítése és megszüntetése,** a Szenátusnak és a rektornak a gazdálkodást, szervezetet vagy működést érintő kérdésben esetlegesen megmaradó döntési jogköreit csak az **Alapítvány által kinevezett kancellár egyetértésével gyakorolhatják,** a Szenátus és szervei által kötött minden gazdasági vonzatú megállapodáshoz **immár a rektor és a kancellár aláírásán, illetve a gazdasági vezető ellenjegyzésén túlmenően még az Alapítvány jóváhagyása is szükséges,** a Művészeti Menedzsment Igazgatóság vezetőjét továbbra is a kancellár nevezi ki, **de immár az Alapítvány egyetértésével,** az általános rektorhelyettes megbízásának rendjét, a szenátus véleményének kikérésére vonatkozó szabályokat, az általános rektorhelyettes feletti munkáltatói jogokat – az Nftv. rendelkezéseivel ellentételesen – magához vonta az **Alapítvány,** az Alapítvány megváltoztatta az oktatási rektorhelyettes megbízásának rendjét, a

szenátus véleményének kikérésére vonatkozó szabályokat, az oktatási rektorhelyettes feletti munkáltatói jogokat – az Nftv. rendelkezéseivel ellentételesen – magához vonta, az Alapítvány végezetül **megszüntette a szenátus véleményezési jogát a Doktori Iskola vezetőjének kinevezése során.**

79. A fenti aggasztóan hosszú lista egyértelmű bizonyítékul szolgál arra, hogy az alkotmánybírói gyakorlattal és az EUB CEU ítéletével teljességgel ellentétes az SZFEtv., illetőleg konkrétan az 1. §-ban és a 2. § (1) bekezdésben kialakított struktúra. Ezt a struktúrát a fenntartó Alapítvány arra használta és használja fel, hogy az egyetemi autonómiát teljességgel megszüntesse. Lényegi gazdálkodási, szervezeti, intézményi, oktatási kérdésben önállósága nem maradt az SZFE-nek és az egyetemi polgárságnak, azaz az indítványozó oktatóknak és hallgatóknak.

80. Az Alapítvány legfőbb szerve a kuratórium, abban viszont az **egyetemi autonómia gyakorlására jogosult oktatók, kutatók, hallgatók egyáltalán nem kaptak helyet és erre az SZFEtv. nem is nyújt semmilyen garanciát a jövőben sem, a tagok kinevezése az illetékes miniszter diszkrecionális hatásköre.** Az egyetem életét érintő kérdésekben nemhogy részbeni beleszólása van ennek az egyetemi autonómia gyakorlására **alkotmányosan nem jogosult szervnek**, hanem totális kontroll alatt tartja azt. Az ezen struktúrát létrehozó SZFEtv. – de minimálisan az 1. § és a 2. § (1) bekezdése - nem alkotmányos a t. Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata és az EUB CEU ítélete értelmében. Az Szfetv. többi részében található további szabályok, melyek pl. különböző támogatási programokról vagy vagyonátruházásról szólnak, önmagukban nem állnak meg, ha a t. Alkotmánybíróság megsemmisíti az Alapítványra vonatkozó szabályokat, így a jogbiztonság elve indokolja ezen szabályok megsemmisítését is, tartalom nélküli torzók nem maradhatnak a jogrendszerben.

81. A totális kontrollt gyakorló kuratórium alkotmányossága kapcsán utalni kell az ABh2-ben elbírált jogintézményre: az abban alkotmányellenesnek ítélt gazdasági tanácsban az egyetemi autonómiát képviselők többségben lettek volna. Jelen esetben a kuratórium összetételében ezt semmi nem garantálja és jelenleg a jogszabály megvalósult gyakorlata az, hogy a kuratóriumba a miniszter csak kívülállót nevezett ki, akik pedig az egyetemi autonómiának nem letéteményesei, azt nem gyakorolhatják.

82. Összefoglalva: a fentiek alapján megállapítható, hogy az SZFEtv. egésze – de minimálisan az 1. § és a 2. § (1) bekezdése - sérti az Alaptörvény X. cikkéből fakadó, oktatási

szabadság részét képező egyetemi autonómiát, mely az indítványozó oktatók és hallgatók alkotmányos joga. Ezen sérelem a szervezeti autonómia teljes elvonásában jelentkezik elsősorban, mivel a jogalkotó olyan modellt hozott létre – ráadásul diszkriminatív, kirekesztő célból – mely az egyetemi polgárságot teljesen kizárja az egyetemi önkormányzatiság működtetéséből.

83. Ezen a ponton felvethető lenne ellenérvként, hogy az Alaptörvény X. Cikk (3) bekezdése úgy fogalmaz, hogy a felsőoktatási intézmények „mindösszesen” a kutatás és a tanítás tartalmát, módszereit illetően önállóak de a szervezeti rendjüket törvény szabályozza. Ugyanakkor a fentiekben bemutatott alkotmánybírói gyakorlatból és a CEU-döntésből egyértelmű, hogy az „oktatási” és „szervezeti” autonómia egymástól nem elválasztható aspektusai ugyanannak a szabadságnak. **Valódi egyetemi autonómia** – a kutatás, oktatás és tanulás szabadsága – **nem létezhet szervezeti függetlenség nélkül**. Azaz, a „törvényben szabályozott szervezet” nem azt jelenti, hogy a jogalkotó szabad kezet kapott bármiféle szervezetalakításra. Éppen ellenkezőleg, a törvény, mely a szervezeti rendet szabályozza, csak alkotmányos lehet – az alkotmányos szabályozás pedig csak és kizárólag olyan lehet, mely biztosítja a szervezeti autonómiáját az egyetemnek. Ezen az értelmezési tartományon belül természetesen a jogalkotó nagy szabadságot élvez a konkrét megoldási formák kialakításában.

84. Amennyiben ugyanis egy egyetemi szervezeten nem független, úgy valójában az oktatási és tanulás függetlensége csak egy illúzió, hiszen az valójában a fenntartó belátására van bízva. Elképzelhető, hogy a fenntartó hosszú időn át nem szól bele az oktatás kérdéseibe, miként az jelen esetben is számos esetben hangsúlyozták a kuratórium tagjai. Ugyanakkor már magában ebben a tényben – nevezetesen, hogy a kuratórium szavatolja az oktatási függetlenséget, ergo bármikor elvehetné azt – kiviláglik a jogintézmény alaptörvényellenessége. Ha valami valakinek a kegyétől függ – az nem szabadság, hanem függő viszony, mely inkább a feudalizmus, mint egy demokratikus jogállam sajátja.

85. Kegyúri jogtól nem függhet az egyetemi autonómia, azt jogintézményekkel kell garantálni, csak ez alkotmányos. Az SZFETv. – de minimálisan az 1. § és a 2. § (1) bekezdése - ezzel pontosan ellentétesen mindenfajta jogi garanciát felszámol – az egyetemi polgárság csak a mindenkor minisztériumi és kuratóriumi jóindulatban bízhat. Még ha fel is tételezzük a jóindulatot a minisztérium és a kuratórium oldaláról – mellyel kapcsolatban a közelmúlt eseményei sajnálatosan kételyekre adnak okot – ez nem teszi alkotmányossá az SZFETv-t - -

sem minimálisan az 1. § és a 2. § (1) bekezdése. A függetlenséget és a valódi egyetemi autonómiát kiiktató szabályozás a jogállamiságból fakadó jog uralmának durva sérelme – ahol ugyanis emberek uralkodnak a másikon jogi garanciák és ellensúlyok nélkül, az nem jogállami, alkotmányos szabályozás. Az Alaptörvény X. Cikk (3) bekezdését tehát nem lehet úgy értelmezni, mint ami szabadkezet adott szervezetalakítási kérdésekben a jogalkotónak. Természetesen a jogalkotó szabályozhatja a felsőoktatási intézmények szervezeti-működési kereteit. De ezt csak olyan módon teheti, hogy az egyetemi autonómiát szervezeti szempontból is megőrzi. Amennyiben nem így tesz, úgy megsérti az Alaptörvényt, az Emberi Jogok Európai Egyezményét és az Unió Alapjogi Chartáját is.

86. Az hangsúlyozandó, hogy jelen alkotmányjogi panasznak nem tárgya, hogy konkrétan kik a kuratórium tagjai, kik a frissen kinevezett rektorhelyettesek, vagy ki az új kancellár. Maga a szisztéma az, amely alkotmányellenes. Jelen közjogi jogvita és alkotmányjogi beadvány nem személyekről, hanem alkotmányos elvekről és követelményekről szól, melyeknek hosszú időre megnyugtató iránytűt kell szolgálniuk.

Alaptörvény XV. Cikk (2) bekezdés (hátrányos megkülönböztetés tilalma)

XV. cikk

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata

87. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata értelmében **valamely megkülönböztetés alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály alkotmányos indok nélkül tesz különbséget a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok között** {lásd például: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [19]}. Az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján a

tilalom elsősorban az alapvető jogok tekintetében fennálló megkülönböztetésekre vonatkozik, ugyanakkor kiterjeszhető a teljes jogrendszerre, mivel “az ott felsorolt diszkriminatív megkülönböztetések nemcsak az alapvető jogok védelmi körébe tartozó jogszabályokban, hanem bármely jogszabályban előfordulhatnak. Joggal feltételezhető, hogy az Alaptörvény értékrendje szerint ezek a megkülönböztetések akkor is tilosak, ha nem az alapvető jogok védelmi körébe eső tárgyakat szabályozó jogszabályok tartalmazzák.” {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [42]} Az Alkotmánybíróság azt is több határozatában megerősítette, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [53]; 3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [96]–[97]}

88. Az Alkotmánybíróság számos határozatában kifejtette azt is, hogy **az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra vonatkozóan a vizsgálati módszer (mérce) az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt szükségesség és arányosság tesztje**, addig az alapjogokon kívüli egyéb jogokra vonatkozó diszkrimináció esetében akkor állapít meg alaptörvény-ellenes megkülönböztetést, ha annak nincs tárgyilagos mérlegelés szerinti észszerű indoka, vagyis önkényes {erre vonatkozóan lásd: 14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [31]–[32], összefoglalóan továbbá: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [20]; 35/2017. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [43]}.

89. Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos korábbi gyakorlata szerint az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes {7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [56], 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [52]}.

90. Az Alkotmánybíróság leszögezte: **minél közelebbi egy jogosultság az egyénhez, annál kevésbé fogadható el a különbségtétel**. A **vállásszabadság egyéni alapjoga tekintetében alkotmányosan csak akkor tehető különbség, ha ezt erős alkotmányos érdek indokolja**, és a különbségtétel ennek a célnak az elérése érdekében tett legenyhébb eszköz {3194/2020. (VI. 11.) AB határozat, 39. pont}.

91. A 3206/2014. (VII. 21.) AB határozatban az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a tételesen felsorolt tulajdonságok mellett az »egyéb helyzet szerinti különbségtétel« fordulat nyújt garanciát ahhoz, hogy az előre nem látható, de a felsorolásban szereplő tulajdonságokhoz döntő hasonlóságot mutató helyzetben élő személyeket se érhesse hátrányosan sújtó különbségtétel. Ez a fordulat ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, **hogy a társadalom aktuális változásaira időszerűen reagálva mindig maga határozhassa meg, melyek a társadalom sérülékeny csoportjai, vagyis mely csoporthoz tartozók tekinthetők kiszolgáltatottnak, kirekesztettnek, illetve folyamatos és indokolatlan hátránnyal sújtottaknak.** Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése ennek megfelelően egy nyílt felsorolást tartalmaz, ám ez a nyílt felsorolás korlátlanul nem bővíthető. **Nem nyújt védelmet olyan személyeknek, akiket valamely szabály ugyan éppen hátrányosan érint, de mégsem diszkriminál.** Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom ugyanis csupán **olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítélettel, vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe.** Vagyis a diszkriminációtilalom alkotmányos klauzulája elsődlegesen a társadalom személyben rejlő és tetszés szerint nem változtatható tulajdonság mentén elkülönülő csoportjainak védelmét szolgálja.

92. A hátrányos megkülönböztetés tilalma, amely hárompólusú jogviszonyt feltételez [lásd a 3/2014. (I. 14.) AB határozatot], mint jogosultság és tilalom **egyben magánjogi jogviszonyokban is – főszabály szerint – irányadó** [erre lásd többek között a 45/2000. (XII. 8.) AB határozatot]. Ennek oka az, hogy az „Alaptörvény XV. cikke egyaránt tartalmazza az általános egyenlőségi szabályt [(1) bekezdés], és az alapjogok egyenlőségét, illetve a diszkrimináció tilalmát [(2) bekezdés]. Az általános egyenlőségi szabály az Alkotmányban kifejezetten nem szerepelt; az Alkotmánybíróság gyakorlata ezért ezt az alkotmányos demokráciában elengedhetetlen szabályt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése és az Alkotmány 54. § (1) bekezdése együttes értelmezéséből vezette le. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.] Az Alkotmánybíróság érvelése szerint az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében biztosított emberi méltóság joga – mint a 70/A. § (1) bekezdésben említett alapvető jogok legalapvetőbbike – szükségképpen magában foglalja az egyenlően kezelés követelményét a jogrendszer minden normájával szemben” {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [22]}.

93. Mivel az emberi méltósághoz való jog az alapvető jogok „legalapvetőbbike”, a **diszkrimináció tilalma erőteljesebben, közvetlenebbül érvényesül a magánjogi**

jogviszonyokban, mint más alkotmányos szabadságok. Különösen irányadó ez a támadott szabály hatálya alá tartozó jogviszonyokra, **amikor a szolgáltatás nyújtása nyilvános helyen történik**.

- *A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre*

94. Az SZFE modellváltása a magyar közjog egyik legdicstelenebb eseménye. Az sok esetben előfordulhat, hogy a jogalkotó – akár valódi jobbító-reformer szándéktól vezérelve – alkotmányellenes struktúrát hoz létre. Jelen esetben a helyzet sokkal súlyosabb, az Egyetem átalakítása és az indítványozók egyetemi autonómiájának csorbítására nem, vagy nem elsősorban szakmai okból kerül sor. Hanem vélt politikai vagy vallási meggyőződésük – mi több, bizonyos meggyőződés hiánya miatt. A Tényekben felsorolt nyilatkozatok beszédesek – a magyar állam képviselői – ideértve Vidnyánszky Attilát is – az SZFE-t egy bizonyos ideológia letéteményesének tartják. Ami még visszásabb és alkotmányosan teljesen elfogadhatatlan, hogy egyidejűleg nem tartják „nemzetinek” (jelentsen is ez bármit), hazafiasnak (jelentsen is ez bármit) és kereszténynek (jelentsen is bármit) az SZFE-n folyó oktatást, így jelen alkotmányjogi panasz indítványozóit. Ez már a magyar történelem legsötétebb időszakait idéző hozzáállás.

95. Az Alkotmánybíróság fentiekben hivatkozott gyakorlata értelmében amennyiben Alaptörvényben foglalt alapvető jog tekintetében történik diszkrimináció, úgy arra a szükségesség-arányosság tesztet – a lehető legszigorúbban – kell alkalmazni. A létező legnagyobb szigorúság oka jelen esetben a következő: az egyetemi autonómiához való jog az Alaptörvény IX. és X. Cikkéből fakad, így nem vitathatóan alkotmányos alapjog tekintetében történt a hátrányos megkülönböztetés az egyetemi hallgatók és oktatók vélt balliberális világnézete miatt. A jogsértést tovább súlyosítja, hogy a vallásszabadság, annak is negatív aspektusa, a (feltételezett) vallástalanság vagy a kereszténytől eltérő vallás okán történik a diszkrimináció. (Az ezen az alapon történő különbségtétel különösképpen elfogadhatatlan alkotmányosan, hiszen az SZFE közössége, hasonlóan minden más egyetemhez és közösséghez, heterogén vallási és világnézeti hovatartozás szempontjából is.) A megkülönböztetés továbbá az érintettek **önazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítéletet testesítenek meg; hiszen művészi (vélt) világgépük alapján**

éri őket hátrányos megkülönböztetés, melynek lehet potenciális eredménye nagymértékű társadalmi kirekesztés, szakmai ellehetetlenülés.

96. A diszkriminációs teszt első eleme a homogén csoport képzése. Leghatározottabb szakmai álláspontom szerint ez a homogén csoport a magyar felsőoktatás egésze. A jelen ügyben tárgyalt modellváltás a felsőoktatási intézmények túlnyomó többségénél nem következett be, bár néhány intézmény esetében igen. (És az ő esetükben is alkotmányellenes volt; ezen egyetemek polgárainak hallgatása több, mint szomorú.) Nincs alkotmányos indoka és magyarázata annak, hogy a számos kimaradó intézményből most miért az SZFE került sorra. Illetőleg van – az idézett nyilatkozatokból egyértelmű, hogy a valódi cél diszkriminatív volt; az SZFE egyetemi polgárainak – jelen panasz indítványozóinak - vélt politikai és vallási nézetei miatt került arra sor ideológia, politikai és világnézeti rendszerváltoztatás céljával.

97. A jogkorlátozás vitathatatlan, annak alkotmányosságát a t. Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a szükségesség-arányosság teszt legszigorúbb alkalmazásával kell megítélni. A diszkriminatív jogkorlátozás a teszt első elemén rögtön megbukik – hiszen világnézetet oktrojálni állami aktussal (az SZFEtv. alapján rövid idő alatt megvalósított gyakorlattal, mint „élő joggal”) egy oktatási intézményre nem lehet. Nem pusztán keresztény-nemzeti világnézetet nem – bár hangsúlyozni kell, hogy vallástalannak és nemzetietlennek bélyegezni másokat önmagában súlyosan kirekesztő, Alaptörvény-ellenes cselekedet. Hanem semmilyen világnézet nevében nem lehet fellépni az egyetemi autonómia ellen. Aki ezt megteszi – és a jogalkotó megtette -, teljesen szükségtelenül avatkozott be az egyetemi autonómiába. A beavatkozás aránytalan is volt (ha egyáltalán az arányosság ebben a körben értelmezhető), hiszen az indítványozók egyetemi autonómiához való joga teljességgel megszűnt. A vitatott szabályozást tehát ezen okból is meg kell semmisíteni.

Alaptörvény B. Cikk (1) bekezdés (jogbiztonság elvéből fakadó kellő felkészülési idő követelménynek – SZFEtv. 6. § (1)-(2) bekezdése - és jogalkotó hatalommal való visszaélés tilalma) sérelme

(1) Magyarország független, demokratikus jogállam.

- Kellő felkészülési idő követelményének megsértése

98. A 34/2014. (XI. 14.) AB határozat értelmében a gyakorlat akként összegezhető, hogy a kellő „felkészülési idő »egy jogszabály megalkotása és kihirdetése, illetve hatálybalépése, azaz normatív hatásának kifejtése között eltelt idő« [165/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 478, 498.].

99. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiságból levezetett jogbiztonság követelménye a jogszabály hatálybalépése időpontjának megállapítására vonatkozóan azt a kötelezettséget hárítja a jogalkotóra, hogy **kellő időt biztosítson**

– a jogszabály szövegének megismerésére;

– a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez;

– a jogszabállyal érintett szervek és személyek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire.

100. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy annak vizsgálatát, hogy a felkészülési idő megfelelő-e, illetve, hogy sérti-e a jogbiztonság követelményét, **a szabályozás tartalmi változásaira figyelemmel kell elvégeznie**. A »jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő megállapítása és biztosítása a jogalkotó felelősséggel terhelt mérlegelésének **súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya esetén állapítható meg**« {7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; megerősítette: 6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [238]}.

101. »A jogbiztonságot súlyosan sérti, ha az új, illetve többletkötelezettségeket előíró jogszabályi rendelkezés kihirdetése és hatályba lépése közötti **felkészülési idő elmarad vagy**

olyan rövid, hogy nyilvánvaló, hogy a jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni. Ellentétes a jogállamiság elvével, ha a kellő felkészülési idő hiányából eredően a jogszabály címzettjei a megváltozott rendelkezéshez való alkalmazkodás rendkívüli nehézsége miatt nyilvánvalóan, illetve az új szabályozás megismerhetőségének hiányában valószínűsíthetően jogsértő helyzetbe kerülnek; különösen, ha emiatt joghátrányok is érik (érhetik) őket» {6/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [239]}. Az Alkotmánybíróság a döntését ezen általános elvek fényében, de mindig egyedi mérlegelés alapján hozza meg.” {Indokolás [57]–[59], vö. továbbá legutóbb: 3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]} [44] „A kellő felkészülési idő követelménye így a jogkövető magatartás tanúsítására történő felkészülést fogja át, de a jogalkalmazás gazdasági következményeire való felkészülés már védelmi körén kívül esik.” {3002/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [23]}

A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre

102. Az SZFEtv. 2020. július 8-án hirdették ki és főbb rendelkezései már 2020. szeptember 1-jével hatályba is léptek. **Egy teljes egyetemi struktúraváltásra tehát kevesebb, mint 2 hónapot hagyott a jogalkotó.** Igazság szerint minden további érvelés szükségtelen lenne ebben a kérdésben – az Alaptörvény 28. cikke értelmében a jogszabályokat a „józan észnek” megfelelően kell értelmezni. Költői a kérdés – egy egyetem működésének alapvető átalakítása szűk két hónap alatt tekinthető olyannak, mint amire kellő felkészülési időt biztosítottak? A válasz erre a kérdésre nyilvánvalóan nem. „Normál” körülmények között sem. De ne feledjük, hogy a levezénylendő átalakítás a nyári szabadságok idejére esett. Az SZFE az átalakításban résztvevő kollégái emiatt egyáltalán nem is tudtak elmenni szabadságra. Azt sem szabad feledni, hogy nyáron – ahogy most is – tart a COVID-19 világjárvány. Igaz ugyan, hogy nyáron a kijárási korlátozásokat már feloldották, de az élet sajnálatosan messze van attól, hogy visszatérjen a normális kerékvágásába. A kellő felkészülési idő követelménye tehát nem volt megtartott. Megjegyzem, hogy más felsőoktatási intézmények esetében évekig tartó egyeztetési folyamat előzte meg az átállást – a MOME esetében például másfél év volt ez az időtartam. Hol hasonlítható össze kevesebb, mint két hónap 18 hónappal?

103. Amennyiben a fentiek nem lennének elegendők, pár további konkrétum, hogy minek is kellett volna végbemennie – de nem történt meg. Az SZFEtv. 3. § (3) bekezdése értelmében a Kormánynak kellett volna gondoskodnia az SZFE vagyonának biztosításáról. Erre semmilyen nyilvánosan elérhető döntés, intézkedés nem történt – pedig a szeptember 1-jei határidő már több mint két hónapja eltelt a beadvány benyújtásakor. Számos munkaügyi kérés adódott, pl. a felmentési idők kezeléséről, nyugdíjasokról és nem utolsó sorban az oktatók előmeneteli rendszeréről. Szintén nagy nehézséget az új bérszámfejtő cég okozta, az adatmigrálás érdekében minden adatot, a teljes állományt, bérekkel, számlaszámokkal, személyes adatokkal, SZJA kedvezményekkel, letiltásokkal, SZÉP adatokkal, ellátásokkal, át kellett nekik adni.

104. Gondoskodni kellett továbbá: az egyetem, mint költségvetési szerv kivezetéséről a MÁK rendszeréből (ajánlatok bekérése és szerződések megkötése kereskedelmi bankszámla megkötéséről, bérszámfejtési szolgáltatásról, könyvviteli rendszer bevezetéséről, adatállományok átadása a bérszámfejtőknek, közalkalmazottak kijelentése, munkavállalóként bejelentés), az új rendszerek felállításában részt vett munkatársak továbbképzése, gondoskodni kellett arról, hogy ne legyen adatvesztés. Ügyelni kellett arra, hogy a tanulmányi rendszer módosítása a magánegyetemi követelményeknek megfeleljen.

105. Intézkedni kellett több mint 150 munkaszerződés esetében július 31-ig egy tervezet (ajánlat) és egy átfogó tájékoztató elkészítésétől és a dolgozók számára történő átadásáról, majd a beérkező észrevételek kezeléséről és a beérkező kérdések folyamatos megválaszolásáról, és augusztus 31. napjáig minden egyes munkavállaló vonatkozásában egy végleges munkaszerződés, annak 2 melléklete (tájékoztató és nyilatkozat) elkészítéséről és minden fél általi aláírásáról; ehhez közreműködőként igénybe vett az egyetem egy ügyvédi irodát, velük is folyamatos egyeztetés volt a különböző szerződéstípusok, tájékoztatók előkészítéséről, tartottak konzultációs napot, hogy a kollégák feltehessék személyesen is a kérdéseiket. A modellváltással kapcsolatban felmerülő kérdéseket be kellett csatornázni a modellváltásért felelős miniszteri biztosnak.

106. Gondoskodni kellett - a minisztérium felkérésére - az egyetem új alapdokumentumainak (alapító okirat, SZMR, SZMSZ) előkészítéséről, melyet később egyébként semmibe vettek. Az egyetem likvid pénzeszközeit át kellett vezetni minisztériumi számlákra. Gondoskodni kellett a COVID-19 következtében meghosszabbított tanév miatt keletkező számlák kiegyenlítése során kívül, hogy a modellváltás (számlaváltás, adószám

váltása) a kifizethetőséget ne gátolja, intézni kellett új adószám igénylését, valamint augusztus 31. napjával érvényes pénzügyi beszámolót, mérleget kellett készíteni. Gondoskodni kellett a szerződő partnerek értesítéséről és kezelni a beérkező kérdéseket, esetleges szerződésmódosítási igényeket. Az egyetemnek juttatandó vagyon átadásáról szóló megállapodás előkészítése, a vagyonelemek felmérése, leltár elkészítése érdekében is számos adminisztratív feladat adódott.

107. Mindezen feladatokat az egyetem kislétszámú stábjának kellett megoldania és levezényelni. Szinte költői a kérdés, hogy mi számít olyan rövid határidőnek, ha nem a jelen ügyben leírtak, amikor a **jogszabály címzettjei jóhiszeműségük, legjobb szándékuk és igyekezetük ellenére sem – vagy csak rendkívüli erőfeszítések árán – tudnának kötelezettségeiknek eleget tenni?** Jelen ügyben a kellő felkészülési idő alkotmányos követelménye nem volt megtartott, az SZFEtv-t tehát ezen okból is meg kell semmisíteni.

- *A jogalkotói hatalommal való visszaélés tilalmának sérelme*

108. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, hogy a jogszabály jogellenességének szintén egyben alkotmányellenes formája a jogalkotó joggal való visszaélése, azaz a rendeltetésellenes jogalkotás. Az Alkotmánybíróság már a 31/1998. (VI. 25.) AB határozatban is kifejtette: a joggal való visszaélés tilalma nem szorítkozik egyetlen jogágra, hanem e tilalom az egész jogrendszerben érvényre jut. Az egész jogrendszerre kiterjedő általános érvénye közvetlenül az Alaptörvény B. Cikkéből vezethető le. Így érvényesül a közjogban is, ahol e tilalom egyaránt irányadó a jogalkotó szervek, a jogalkalmazó szervek, illetőleg az ügyfelek magatartására. E határozatában a jogalkotói hatalommal való visszaélés kapcsán kimondta azt is, hogy mivel a joggal való visszaélés tilalmának forrása a jogállami klauzula, alkotmányellenes az olyan rendelkezés is, amely amiatt ütközik az említett tilalomba, mert a jogalkotó valamely jogintézményt nem annak jogrendszeren belüli rendeltetése szerinti célra használt fel. A jogalkotó hatalom egyik alkotmányos korlátja a jogintézmények célhoz kötött felhasználási lehetősége.

109. Az Alkotmánybíróság több ízben állapította már meg azt, hogy a jogalkotó egyes aktsaival joggal való visszaélést követett el. Ilyen volt például az 55/1993. (X. 15.) AB határozat, vagy az 125/2008. (X.17) AB határozat. Fontos hangsúlyozni, hogy ezekben az

ügyekben az Alkotmánybíróság önkormányzati rendeletek alkotmányosságát vizsgálta, de az ezekben a határozatokban lefektetett tételek magasabb szintű jogszabályok megalkotása tekintetében is alkalmazandóak. Az AB a fenti határozataiban részletesen foglalkozott a jogalkotó szerveknek a jogalkotás során tanúsított jogellenes magatartásával. Az AB kimondta: annak ellenére, hogy adott esetben egy norma tartalmilag vagy formailag nem „hibás”, lehet jogellenes akkor, ha a jogalkotó visszaél a reá testált hatalommal, és – az Alkotmánybíróság által megállapítottan – rendeltetésellenesen gyakorolja jogalkotói hatalmát. A jogalkotás intézményének rendeltetésellenes gyakorlása tehát megvalósítja az alkotmányellenességet, és ily módon a jogellenességi elem ilyen esetben tetten érhető. Amennyiben a megalkotott norma ráadásul még az Alkotmánybíróság által megállapítottan alkotmányellenes is, a rendeltetésellenes joggyakorlás még súlyosabban kell, hogy a latba essen.

A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre

110. Az SZFEtv. a fentiekben részletesen kifejtett alkotmányos elvekkel teljességgel szembe megy. A vonatkozó és alkalmazandó alkotmánybírósági joggyakorlat olyan szintű semmibevétele a törvény, melyet véletlennek vagy „eltérő” értelmezésének az alkotmánybíróság gyakorlatából egyértelműen levezethető elveknek nem lehet tekinteni. A fentiekben ismertetett alkotmánybírósági döntések mindenkinek, így a jogalkotónak is rendelkezésére álltak. A fentiekben bemutatott tartalma a döntéseknek – melyet a részleteiben is a jelen ügyre fogok vetítettem a beadvány korábbi részeiben – egyértelműen és vitathatatlanul alkotmányellenessé teszik az SZFEtv-t. A jogalkotó tehát nem pusztán Alaptörvénybe ütköző normát alkotott – ez néha előfordul. Hanem jogalkotói hatalmával visszaélve szándékosan tette azt – **az alkotmánybírósági gyakorlat ilyen egyértelműsége esetén, mint jelen esetben is megfigyelhető, az attól való teljes eltérés csak szándékos lehet.** Amennyiben pedig a jogalkotó szándékosan megsérti az Alaptörvényt, úgy legalapvetőbb alkotmányos funkcióját nem teljesíti, mely alkotmányos jogszabályok létrehozása. Jogalkotói hatalmával ebben az esetben a Parlament tehát nem élt, hanem visszaélt, ezen okból az Alaptörvény B. Cikk (1) bekezdésébe ütközés okán az így előálló jogi produktumot, az SZFEtv-t, meg kell semmisíteni.

KÉRELEM

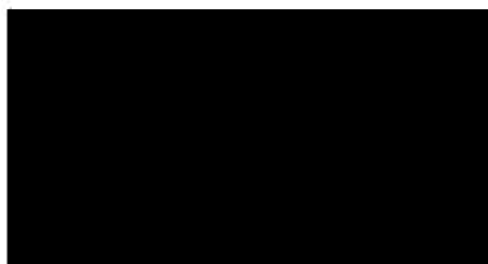
111. Az előbbieken kifejtett indokok alapján kérem az SZFEtv. jövőre nézve történő megsemmisítését. A *pro futuro* megsemmisítés indoka, hogy az egyetem működőképessége megmaradjon, hiszen egy visszamenőleges hatályú vagy a t. Alkotmánybíróság határozata kihirdetése napjával való megsemmisítéssel ez nem lenne biztosított, hiszen nem lenne meg az a jogszabályi és logisztikai háttér, ami alapján a működés megoldható lenne. Egy rövid határidejű megsemmisítés viszont lehetőséget ad a feleknek, főként a jogalkotónak arra, hogy az egyetem helyzetét jogszerűen és alkotmányosan rendezze.

112. Amennyiben a t. Alkotmánybíróság az SZFEtv. teljes megsemmisítésére nem látna lehetőséget, úgy kérem, hogy *pro futuro* semmisítse meg az SZFEtv. 1.§-t, 2. § (1) bekezdését, illetőleg 6. § (1)-(2) bekezdésér.

Budapest, 2020. október 16.

Tisztelettel,

Az Indítványozók képviselőjében:

dr. Karsai Dániel András

KÉRELEM

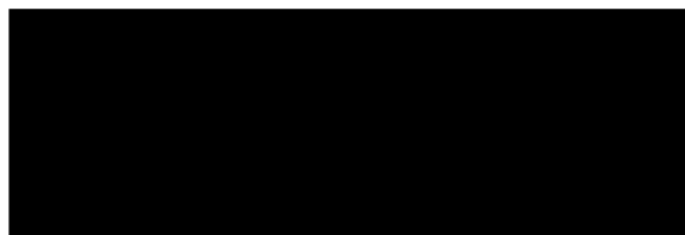
111. Az előbbieken kifejtett indokok alapján kérem az SZFEtv. jövőre nézve történő megsemmisítését. A *pro futuro* megsemmisítés indoka, hogy az egyetem működőképessége megmaradjon, hiszen egy visszamenőleges hatályú vagy a t. Alkotmánybíróság határozata kihirdetése napjával való megsemmisítéssel ez nem lenne biztosított, hiszen nem lenne meg az a jogszabályi és logisztikai háttér, ami alapján a működés megoldható lenne. Egy rövid határidejű megsemmisítés viszont lehetőséget ad a feleknek, főként a jogalkotónak arra, hogy az egyetem helyzetét jogszerűen és alkotmányosan rendezze.

112. Amennyiben a t. Alkotmánybíróság az SZFEtv. teljes megsemmisítésére nem látna lehetőséget, úgy kérem, hogy *pro futuro* semmisítse meg az SZFEtv. 1.§-t, 2. § (1) bekezdését, illetőleg 6. § (1)-(2) bekezdését.

Budapest, 2020. november 24.

Tisztelettel,

Az Indítványozók képviselőjében:

dr. Karsai Dániel András